

LECTIO XIX: ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΙΛΙΝΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus, Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi, contra rem publicam coniurāvit. Eum clari quidam sed improbi viri consecūti erant. Catilīna a Cicerōne ex urbe expulsus est. Socii eius deprehensi sunt et in carcere strangulāti sunt. Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est. Gaius Sallustius tradit multos etiam milites Rōmānos in eādem cruentissimā pugnā occīsos esse, multos autem graviter vulnerātos esse.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XIX

Όταν ήταν ύπατοι ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρωνας και ο Γάιος Αντώνιος, ο Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας, άνδρας από πολύ αριστοκρατική γενιά αλλά με χαρακτήρα πάρα πολύ διεστραμμένο, συνωμότησε εναντίον του κράτους. Αυτόν ακολούθησαν μερικοί επιφανείς αλλά αχρείοι άνδρες. Ο Κατιλίνας εκδιώχθηκε από τον Κικέρωνα από τη Ρώμη. Οι σύντροφοί του συνελήφθησαν και στραγγαλίστηκαν στη φυλακή. Ο ίδιος ο Κατιλίνας, με τον στρατό του, νικήθηκε από τον Αντώνιο, τον άλλο ύπατο στη μάχη και φονεύθηκε. Ο Γάιος Σαλλούστιος παραδίδει ότι στην ίδια την τόσο φονική (φονικότατη) μάχη φονεύθηκαν ακόμη πολλοί Ρωμαίοι στρατιώτες και πολλοί (άλλοι) τραυματίστηκαν βαριά.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΧΙΧ

1. Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus: **Ατελής ή ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη σχηματίζεται χωρίς μετοχή αλλά με ένα όνομα ή αντωνυμία ως υποκείμενο και με ένα ουσιαστικό (που δηλώνει αξίωμα, ηλικία, επάγγελμα) ή ειδικό επίθετο ως κατηγορηματικό προσδιορισμό.** Το φαινόμενο αυτό συμβαίνει, όταν υπάρχει ανάγκη χρήσης της μετοχής ενεστώτα του sum (sens), η οποία ως τύπος δεν χρησιμοποιείται στα λατινικά παρά μόνο στα σύνθετα praesens & absens (βλ. σχολική γραμματική, σελ. 64). Στη συγκεκριμένη περίπτωση έχουμε όνομα (Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio) + ουσιαστικό (consulibus) και δηλώνεται ο χρόνος (ειδικότερα περίοδος χρόνου).
2. vir nobilissimi generis: γενική της ιδιότητας [ήδη έχουμε συζητήσει στην ενότητα XIV για τη γενική και την αφαιρετική της ιδιότητας].
3. Διαπιστώνουμε τις καταλήξεις του υπερθετικού βαθμού. Σχηματίζεται με την προσθήκη των καταλήξεων -issimus, -issima, -issimum για το αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο αντίστοιχα γένος. Για τον σχηματισμό των παραθετικών θα δείτε περισσότερα στη Γραμματική.
4. a (ab, abs) + αφαιρετική για να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο όταν πρόκειται για έμψυχο ή άψυχο προσωποποιημένο. Χρησιμοποιείται η a όταν ακολουθεί λέξη που αρχίζει από σύμφωνο (εκτός από το h και g).
5. Η αφαιρετική proelio (και οι αντίστοιχες αφαιρετικές pugna, acie που σημαίνουν μάχη πόλεμο κλπ., όταν συνοδεύονται από ρήματα που σημαίνουν νικώ και ηττώμαι είναι (οργανική) αφαιρετική του μέσου.
6. Μία πρόταση κρίσεως μπορεί να ξαναγραφεί με καινούργια έναρξη όπως Sallustius tradit (dicit κλπ). Στην περίπτωση αυτή το ρήμα της αρχικής πρότασης μετατρέπεται σε ειδικό απαρέμφατο και προσέχουμε την πτώση του υποκειμένου του (πρβλ άσκηση II ενότητας).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Marco: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Marcus -i** = Μάρκος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Tullio: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Tullius -ii/-i** = Τύλλιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Tulli.

Cicerōne: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της γ' κλίσης, αρσενικού γένους **Cicero -onis** = Κικέρωνας → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

Gaio: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Gaius -ii/ -i** = Γάιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Gai.

Antōnio: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Antonius -ii/-i** = Αντώνιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Antoni.

consulibus: αφαιρετική πληθυντικού, του ουσιαστικού της γ' κλίσης, αρσενικού γένους **consul -is** = ύπατος.

Lucius: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Lucius -ii/-i** = Λεύκιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Luci.

Sergius: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Sergius -ii/-i** = Σέργιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Sergi.

Catilīna: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της α' κλίσης, αρσενικού γένους **Catilina -ae** = Κατιλίνας → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.